

Nevládní neziskové organizace upozorňují na netransparentní přípravu Národního plánu obnovy, který má v následujících letech rozdělit 172 miliard Kč

Vážené poslankyně, vážení poslanci,

v pátek **26. března** 2021 bude na 93. (mimořádné) schůzi Poslanecké sněmovny projednáván **Národní plán obnovy** (NPO). Poslanecká sněmovna tak dostává příležitost vyjádřit se jak k navrhovanému obsahu, tak i procesu příprav plánu, který v následujících letech rozdělí v České republice na **172 miliard Kč**. Přípravy bohužel probíhaly do značné míry **netransparentně** a řada relevantních aktérů neměla možnost se do nich zapojit. Připravili jsme jednak toto **stručné shrnutí** našeho sdíleného pohledu na celkový rámec a proces příprav NPO a jednak sestavili **seznam doporučení k jednotlivým tématům** NPO od organizací či celých platform, které se jim dlouhodobě věnují. Tento dokument lze využít jako **podklad** pro schůzi, pro **apely** na vládu nebo pro možné **usnesení** sněmovny. V případě Vašeho zájmu a možnosti zlepšit obsah a proces příprav NPO před odevzdáním Evropské komisi jsou Vám jednotlivé organizace a platformy k dispozici ke konzultacím v oblastech své expertizy.

Za zapojené organizace a platformy:

- Klára Laurenčíková, **Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání** (ČOSIV)
- Aleš Sedláček, **Česká rada dětí a mládeže** (ČRDM)
- Hana Stelzerová, **Česká ženská lobby** (ČŽL)
- Pavel Příbyl, **České fórum pro rozvojovou spolupráci** (FoRS)
- Petr Lebeda, **Glopolis**
- Michal Bláha, **Hlídač státu**
- Anna Kárníková, **Hnutí DUHA - Friends of the Earth Czech Republic**
- Marta Smolíková, **Otevřená společnost**
- Josef Karlický, **Rekonstrukce státu**
- Jolana Turnerová, **Spiralis**
- Jiří Kulich, **Středisko ekologické výchovy SEVER**
- Petr Leyer, **Transparency International - Česká republika**
- Daniel Vondrouš, **Zelený kruh**

STRUČNĚ O NÁRODNÍM PLÁNU OBNOVY

Národní plán obnovy je výjimečnou příležitostí pro zotavení České republiky a **nápravu hospodářských a sociálních škod způsobených pandemií** COVID-19. Ze záchranného evropského fondu *Recovery and Resilience Facility* bude mít ČR k dispozici na 172 miliard Kč.

Zdroje by měly směřovat k tomu, aby Česko vyšlo z pandemické krize **modernizovanější, udržitelnější, odolnější a připravené na výzvy** a příležitosti související mimo jiné se **zelenou a digitální transformací**. Již v **následujících týdnech** se rozhodne o **finální podobě** NPO, ale přístup české vlády neodpovídá důležitosti tohoto dokumentu.

Celý proces příprav a schvalování NPO probíhá ze strany české vlády v čele s koordinujícím Ministerstvem průmyslu a obchodu (MPO) **netransparentně, nekoncepčně, bez efektivní participace** občanské společnosti a bez **strukturované veřejné debaty**. Přestože jde o **strategický dokument**, tak NPO chybí vize, provázanost cílů a projektů a měřitelné indikátory na úrovni celého plánu. Nebyl také vysvětlen výběr zahrnutých projektů. NPO se jako celek zaměřuje na obnovu, přičemž odolnost je zohledněna nedostatečně a nesrozumitelně. Veřejnosti ani expertním skupinám a organizacím nebyly během příprav NPO poskytovány pracovní verze, nebyl systematizován výběr aktérů pro připomínkování, samotné připomínkování nebylo metodicky uchopeno a vypořádáváno. MPO **odmítalo komunikaci s odbornými skupinami a nerefletovalo doporučení rady odborníků**.

Z uvedených důvodů proto nevládní neziskové organizace doporučují vládě uskutečnit následující kroky tak, aby mohlo dojít **k úspěšnému projednání NPO s Evropskou komisí** a NPO mohl co nejvíce **přispět k obnově a odolnosti** České republiky. Nejzazší termín pro **odeslání finální verze** NPO je stanoven na **konec dubna**. Vláda tak má poslední příležitost otevřít diskusi a reflektovat odborná doporučení.

DOPORUČENÍ K PROJEDNÁNÍ NÁRODNÍHO PLÁNU OBNOVY

Obecná doporučení

- Soustředit se na reformy, které skutečně mají **transformační charakter** a přispějí k **udržitelnému rozvoji** společnosti. Naopak se vyhnout těm projektům, jejichž účelem je vykrývání výpadků na běžné provozní náklady veřejných rozpočtů.
- **Koordinovat** NPO s programy a plány dalších připravovaných **evropských fondů a nástrojů** a uvést plán do kontextu s dlouhodobou investiční složkou státního rozpočtu. Předložit ucelený přehled financování priorit z rozpočtu EU a finančních nástrojů EU.
- **Strategicky NPO zacílit** s vymezením hlavních problémů, stanovit priority a měřitelné indikátory naplňování cílů jak na úrovni celého plánu, tak na úrovni jednotlivých komponent, vč. jejich příspěvku k plnění cílů.
- Upřednostnit projekty, které mají **střednědobý či dlouhodobý** dopad.
- Ve všech komponentách plánu sledovat **dopady na rovnost žen a mužů** a respektovat zásadu **do no significant harm** ve vztahu k **životnímu prostředí**.
- Zveřejnit matici způsobilosti **výdajů ve vztahu ke specifickým cílům** plánu. Usilovat o to, aby prostředky byly využity účelně a smysluplně a aby nastavená pravidla pro potenciální žadatele byla co nejjednodušší.
- Zveřejnit, s **jakými českými stakeholdery** je plán konzultován, a na základě jakého klíče byli ke zpracovávání přizváni.

- Poskytnout dostatečný **čas k připomínkovému řízení**, zejména pro vypořádání připomínek finální vládní verze plánu, a to jak pro vládní instituce, veřejnou správu, sociální partnery tak i pro nevládní neziskové organizace a další stakeholdery, kteří projeví zájem.
- Nastavit podmínky pro transparentní **sestavení** a vyvážené **složení řídicího orgánu NPO** a implementačních orgánů jednotlivých vlastníků komponent a vyjasnit jejich role.

1. Digitální transformace

- Transformovat a definovat **moderní standardy** digitálních služeb a jejich zavádění, aby mohly být plánované digitální projekty realizovány jednotně, efektivně, s měřením dopadů a provozních parametrů.
- **Upřesnit seznamy** projektů, jejich popisy, zdůvodnění a alokované částky, s výjimkou kapitol 1.1 a 1.2 jsou popisy projektů často vágní a není jasný jejich obsah.
- Zdůvodnit **vazby projektů na digitalizaci**, specificky u projektů, které jsou čistě podporou úzkých částí průmyslu (jako je např. “Podpora VVI v zasažených strategických odvětvích - letecký průmysl”, kde je kritériem počet provedených zkoušek na leteckém motoru).
- **Upřesnit** formulaci podpory rozvoje ekosystému sítě **5G** a reformulovat výstup k měření jako formu rozvoje, nikoliv jako počet konceptů či návrhů.
- Podpořit zvýšení personálního zabezpečení **interních IT služeb úřadů** a posílení lidských kapacit interní kybernetické bezpečnosti.

1. 6. Rozvoj kulturního a kreativního sektoru

- Neponižovat komponentu rozvoj **kultury a kreativního prostředí**, neboť se jedná o ekonomicky nejpostiženější odvětví koronakrize.
- Využít plán k transformaci správy kultury v souladu s **kompetenčním zákonem**, který zahrnuje i výrobu a obchod v oblasti kultury; tato oblast nebyla po roce 1990 strategicky řešena, vyjma kinematografie.
- Zohlednit **inovační potenciál** kulturních a kreativních odvětví i potřebné pozitivní dopady kultury na komunitní život i sociální oblast v post-covidové době.

2. Fyzická infrastruktura a zelená tranzice

- Provázat **zelenou transformaci se sociální obnovou**, a to zejména v regionech, kde dojde ke změnám pracovního trhu, rekvalifikace jsou nedostačující.
- Prioritizovat obnovu **struktury krajiny**, zvýšení ekologické **stability**, zlepšení **vodního režimu** a morfologického stavu **vodních toků** a zlepšení druhové a prostorové skladby lesů.
- Zahrnout projekty revitalizací **vodních toků**, obnov **mokřadů**, **výsadby** dřevin a další zeleně v krajině, zvyšování odolnosti lesů **vůči suchu** (podsadby a dosadby listnáčů a jedlí do ještě nenapadených porostů) či opatření **proti erozi** na zemědělské půdě.
- **Vymout dálniční a silniční** infrastrukturu z prioritních investičních oblastí v komponentě 2. 1 Udržitelná a bezpečná doprava.
- Revidovat zahrnutí veškerých položek v komponentách 2.1 - 2.8 do “klimatických projektů” a evidovat tak jenom ty, které mají prokazatelný přínos z hlediska plnění **klimaticko-energetických cílů**, a zároveň splňují princip *do no significant harm*.

- Respektovat **strategické dokumenty** životního prostředí jako je Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR, Strategie ochrany biologické rozmanitosti a Státní program ochrany přírody a krajiny.

3. **Vzdělávání a trh práce**

- Navýšit investice do **sociální oblasti a lidského kapitálu** (vůči investicím do infrastruktur) tak, aby byly zmírněny dopady koronavirové krize, technologií a digitalizace na trh práce, s ohledem na krácení alokace ESIF+ oproti minulému (ekonomicky prosperujícímu) programovému období: oblasti spadající pod MPSV - Operační program Zaměstnanost+, OPZ+, a MŠMT - Operační program Jan Amos Komenský, OP JAK).
- Komplexně a přiměřeně vyváženě reagovat na hospodářskou a sociální situaci **marginalizovaných skupin** vč. Romů.
- Posílit možnosti **formálního i neformálního vzdělávání a celoživotního** vzdělávání v návaznosti na zelenou transformaci.
- Přinášet komplexní (multidisciplinární) řešení nerovností ve vzdělávání zejména ve **strukturálně znevýhodněných regionech**.
- Zahájit **důchodovou reformu** a podpořit zvýšení odolnosti systému sociálních služeb.
- Podpořit **asistenční a terénní služby** v oblasti zdravotní a sociální péče.
- Vytvořit stálou infrastrukturu pro **nejzranitelnější děti a mladistvé** z nepodnětného rodinného prostředí s nízkým socioekonomickým statusem.
- Podpořit **sociální podnikání** jako nástroj obnovy a řešení dopadů koronavirové krize.

6. **Zdraví a odolnost obyvatel**

- Rozvíjet **primární péči** a zvýšit **dostupnost** zdravotní péče a prevence **v regionech**.

